

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 26. XI. 2014

II.517.331.2014.JN

Pan

Cezary Grabarczyk

Minister Sprawiedliwości

Warszawa

Dot.DWOiP-I-072-23/13/7

Szanowny Panie Ministrze,

W wystąpieniach skierowanych do Ministra Sprawiedliwości w dniach 15 maja 2012 r. oraz 29 sierpnia 2013 r. przedstawiłam uwagi do treści art. 126 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, który dotyczy gromadzenia na wybranym rachunku bankowym lub książeczce oszczędnościowej środków pieniężnych, przekazywanych skazanemu w chwili zwolnienia z zakładu karnego, przeznaczonych na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie.

Z uwagi na negatywne skutki wynikające z treści tego przepisu, wskazane w w/w pismach, zwróciłam się z prośbą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do jego zmiany.

Z otrzymanej odpowiedzi z dnia 29 listopada 2013 r. wynika, że nowelizacja art. 126 k.k.w. została ujęta w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw. Prace legislacyjne nad tym projektem ówczesznie znajdowały się na etapie konsultacji wewnątrzresortowych. Nie należy zatem oczekiwać, że proponowane zmiany zostaną uchwalone w najbliższym czasie.

W tej sytuacji istnieje - w mojej ocenie - potrzeba wypracowania, do czasu zmiany przepisu, jednolitej praktyki w zakresie wykładni art. 126 § 1 k.k.w. Wskazują na to wpływające do mnie liczne wnioski osób pozbawionych wolności, w których podnoszą, że w

niektórych jednostkach penitencjarnych istnieje możliwość przekazania środków, o których mowa, na dowolnie wybrany rachunek bankowy, w innych zaś tylko na taki, którego skazany jest właścicielem lub współwłaścicielem.

Ministerstwo Sprawiedliwości, jak i Dyrektor Generalny Służby Więziennej zgodzili się z moim poglądem, że interpretacja pojęcia „wybrany rachunek bankowy” musi mieć na względzie cel gromadzenia przedmiotowych środków.

Pragnę podnieść uprzejmie, iż Departament Prawa Karnego w Ministerstwie Sprawiedliwości opowiedział się za interpretacją pojęcia „wybranego rachunku bankowego”, jako cyt.: „dowolnego rachunku bankowego wybranego przez skazanego, należącego do samego skazanego, bądź którego jest współwłaścicielem lub należącego do osoby trzeciej, w tym również niepowiązanej więzami prawnorodzinnymi ze skazanym.” Jednocześnie Departament zwrócił uwagę na konieczność ograniczenia możliwości dostępu do tych środków przed dniem zwolnienia skazanego z zakładu karnego, co może nastąpić w szczególności poprzez założenie przez jednostkę penitencjarną dla skazanego lub przez osobę trzecią konta lub subkonta z takim zastrzeżeniem (pismo z dnia 10 października 2012 r. nr DWOiP-I-072-14/12/8).

Dyrektor Generalny Służby Więziennej w piśmie z dnia 1 lutego 2012 r. (BPR-023-8/12) przedstawił własną interpretację przedmiotowego pojęcia. Wskazał, iż „wybrany rachunek bankowy” należy rozumieć w ten sposób, że jest to rachunek, którego skazany jest właścicielem lub współwłaścicielem.

W opozycji do wyżej wskazanych opinii jest wykładnia przepisu art. 126 § 1 k.k.w. dokonana przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim (w sprawie sygn. akt III Pen 52/12). Sąd wskazał, że cyt. ”ustawodawca nie poczynił zastrzeżeń, o jaki chodzi rachunek bankowy, przyjmując zatem należy, że jest to rachunek bankowy wskazany przez skazanego”. W konsekwencji Sąd zezwolił skazanemu na przelanie środków pieniężnych na wskazany przez niego dowolny rachunek bankowy (w tym przypadku właścicielem rachunku był brat skazanego).

Jeszcze bardziej rozszerzającą interpretację w/w przepisu przedstawił Sędzia Sądu Okręgowego w Ostrołęce w piśmie z dnia 4 listopada 2013 r. (sprawa sygn. akt II Kow 1261/12 i II Pen 36/12), skierowanym do Przewodniczącej II Wydziału Karnego w tym Sądzie. Sędzia wyraził pogląd, że regulacja art. 126 k.k.w. umożliwia dokonanie skazanemu ze środków gromadzonych w tym trybie opłaty wniosków w postępowaniu wykonawczym.

Podkreślił, iż obowiązujące przepisy nie dają możliwości kontrolowania na czyj rachunek bankowy środki są przelewane, jak również sposobu ich wykorzystania po przekazaniu. Skazany może dowolnie dysponować tymi środkami na cele, które uzna za stosowne – wystarczy, że złoży wniosek o ich przesłanie na dowolny rachunek bankowy - dlatego też istnieje możliwość wymagania od skazanego dokonania opłaty wniosku o warunkowe przedterminowe zwolnienie (przerwę w karze) z tych środków.

Z postępowań wyjaśniających prowadzonych w moim Biurze wynika, że administracja jednostek penitencjarnych przyjęła procedurę przekazywania w/w środków zgodnie z treścią pisma Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. W tym celu żąda złożenia przez skazanego, który wnosi o przekazanie środków pieniężnych na wybrany rachunek, oświadczenia, że jest on właścicielem lub współwłaścicielem wskazanego przez siebie rachunku bankowego. W wielu jednostkach działania te mają jednak charakter iluzoryczny. Skazani w kierowanych wnioskach przyznają, że bez przeszkód przekazują w/w środki na rachunek bankowy osób trzecich. Gdy istnieje potrzeba złożenia oświadczenia, o którym mowa wyżej, poświadczają nieprawdę, a przełożeni nie poddają weryfikacji złożonej deklaracji.

Należy jednak zauważyć, iż zawężona interpretacja pojęcia „wybrany rachunek bankowy”, przyjęta przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, również nie realizuje dyrektywy celowościowej przedmiotowego przepisu. Środki pieniężne przekazane na rachunek bankowy, którego skazany jest właścicielem lub współwłaścicielem mogą być także przedwcześnie skonsumowane (np. przez samego skazanego, pełnomocnika lub współwłaściciela rachunku).

W związku z powyższym, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie i rozważenie, z uwagi na rozbieżności interpretacyjne, możliwości podjęcia działań mających na celu przyjęcie, do czasu znowelizowania przepisu, jednolitej praktyki w stosowaniu art. 126 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego przez organy postępowania wykonawczego.

Łowicz, 12 czerwca 2012 r.
Jerzy Jędrzejko